

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

Кафедра філософії і педагогіки

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

завідувач кафедри

Нестерова О.Ю.

«30» серпня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Естетика»**

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	033 Філософія
Освітній рівень.....	Перший (бакалаврський)
Освітня програма	Філософія
Статус	Обов'язкова
Загальний обсяг	5 кредитів ЄКТС (150 годин)
Форма підсумкового контролю	залік
Термін викладання	5-6 чверті
Мова викладання	українська

Викладач доц. Тарасова Н.Ю

Дніпро
НТУ «ДП»
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Естетика» для бакалаврів спеціальності 033 «Філософія» / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. філос. і пед. – Д. : НТУ «ДП», 2024. – 21 с.

Розробник – Тарасова Н.Ю.

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання, сформовані на основі трансформації очікуваних результатів навчання освітньої програми;
- базові дисципліни;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- рекомендовані джерела інформації.

Робоча програма призначена для реалізації компетентнісного підходу під час планування освітнього процесу, викладання дисципліни, підготовки студентів до контрольних заходів, контролю провадження освітньої діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечення якості вищої освіти, акредитації освітніх програм у межах спеціальності.

Робоча програма буде в пригоді для формування змісту підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників кафедр університету.

Погоджено рішенням методичної комісії спеціальності 033 Філософія (протокол № 1 від 29.08.2024).

ЗМІСТ

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	4
3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ	4
4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ	4
5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
6.1 Шкали	14
6.2 Засоби та процедури.....	14
6.3 Критерії.....	16
7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	19
8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	20

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В освітньо-професійній програмі Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» спеціальності 033 «Філософія» здійснено розподіл програмних результатів навчання (ПРН) за організаційними формами освітнього процесу. Зокрема, до дисципліни Ф12 «Естетика» віднесено такі результати навчання:

РН2	Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін
РН4	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики

Мета дисципліни – формування естетичного ставлення до світу та естетичної свідомості, естетичних потреб та смаку, що має забезпечити можливість протистояння негативним прагматичним і технократичним тенденціям сучасної культури, допомагати естетизації певних аспектів особистої життєдіяльності студента

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні та адекватний відбір змісту навчальної дисципліни за цим критерієм.

2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Шифр ПРН	Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
	шифр ДРН	Зміст
РН2	РН2.1-Ф12	Усвідомлювати основні етапи і логіку художньо-естетичного розвитку європейської культури
РН4	РН4.1.-Ф12	Усвідомлювати естетичні відмінності сучасної культури

3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	Здобуті результати навчання
Культурологія	Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури

4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Вид навчальних занять	Обсяг, години	Розподіл за формами навчання, години					
		Денна		Вечірня		Заочна	
		аудиторні заняття	самостійна робота	аудиторні заняття	самостійна робота	Аудиторні заняття	самостійна робота
Лекційні	66	26	40				
Практичні	84	19	65				
Лабораторні	-	-	-	-	-	-	-
Семінари	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	150	45	105				

5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

	ЛЕКЦІЇ	66
PH2.1-Ф12	<p>1. Предмет естетики як філософської дисципліни. Історичний процес розвитку і збагачення естетичної проблематики. Естетика, теорія мистецтва, мистецтвознавство, художня критика і художньо-естетична практика.</p> <p>Естетика і наука (психологія, соціологія, історія культури). Вплив філософії на розуміння змісту естетичної проблематики. (позитивізм, інтуїтивізм, фрейдизм, марксизм). Завдання філософської естетики.</p>	5
PH2.1-Ф12	<p>2. Сутність естетичного відношення людини до дійсності і сутність мистецтва.</p> <p>Питання про основу, пояснювальний принцип сутності «естетичного». (Природа (космос), абсолютний дух, практичний розум, свобода, відокремлення принципу доцільності від доцільної діяльності, продуктивна уява тощо).</p> <p>Естетичне відношення як сприйняття-переживання світу з точки зору краси. Модальності світовідношення людини. Духовність почуттів людини. Почуття «як теоретики». Естетична діяльність як діяльність за законами краси. Єдність міри людини і міри речі в творчій діяльності. Історичність почуттів. Типологічні форми чуттєвості. Глибинна єдність почуття свободи і цілісного відчуття довершеності в естетичному відношенні.</p> <p>Дискусії про природу естетичного відношення в вітчизняній естетиці середині ХХ століття. Гносеологічне розуміння специфіки «естетичного» і мистецтва як пізнавального відношення людини до дійсності. Теорія абсолютного естетичного предмету – «людини як цілого». Мистецтво як «людиназнавство» (А.І. Буров). Теорія «естетичних якостей реальності» (Л. Н. Столович, Ю. Борев, В. Ванслов). Розумне і помилкове в «гносеологічних» теоріях. «Суспільники» і «природники» в дискусії про «естетичне».</p> <p>В. Брюсов про аналітичність науки і синтетичність мистецтва. Формальність розрізнення науки і мистецтва (логічне поняття і художня форма).</p> <p>Суттєві ознаки естетичного відношення (переживання, цілісність, універсальність, свобода, безкорисність, закони краси, прагнення ідеалу, єдність внутрішньої і зовнішньої форми.).</p> <p>Теорії сутності мистецтва. Міметична теорія. Біологічна теорія походження мистецтва (Ч. Дарвін). Ігрові теорії походження і сутності мистецтва. Ф. Шіллер про мистецтво як «третє царство ігри та видимості» (поряд з страшним царством природних стихій і священним царством законів). Людині притаманно «спонукання до ігри» як суперечливої єдності і рівноваги свободи і необхідності.</p>	7

	<p>Мистецтво як наслідок збиткової енергії (Г. Спенсер). Гра – мати усіх форм діяльності (Ернст Гроссе). Йозеф Петцольд про «естетичний комплекс» у людини.</p> <p>«Труд-магічна» концепція походження мистецтва.</p> <p>«Поліфункціональні» концепції сутності мистецтва (М. С. Каган, Л. Н. Столович). Комунікативна, аксеологічна, пізнавальна, евристична та ін. функції. Ідея єдиної інтегральної художньої функції.</p> <p>«Монофункціональна» концепція. Універсальний розвиток людини, «без заздалегідь заданого масштабу» (Л.І. Новікова).</p>	
PH2.1-Ф12	<p>3. Антична естетика. Естетична парадигма античності.</p> <p>Космоцентризм. Космічний порядок. Діоніс і Аполлон. Принцип пластичності. Одушевлене тіло. «Астрономічна» естетика античності. Рок, доля, світова необхідність, логос.</p> <p>Мистецтво як «tehne», вміння, ремісництво. Канон. Евритмія. Мистецтво і протегування муз. Вільні і службові мистецтва. Естетична термінологія у Гомера і Гесіода. Гармонія, краса, прекрасне. Аеди і рапсоди. Триєдинахорея. Внесок піфагорійців в розвиток естетичної теорії. Категорії естетичні і математичні одночасно. Поняття «етосу» музики.</p> <p>Геракліт. Гармонія як єдність протилежностей, міра. Логос як моральний і естетичний закон (порядок) рухливого, мінливого світу. Ідея відносності краси.</p> <p>Демокріт про виникнення мистецтва із нагальної потреби виживання. Поява мистецтва музики в зв'язку наявністю надлишку матеріальних благ. Міра (середина) у всьому - це краса.</p> <p>Софісти. Розрізнення «фізису» і «номосу» Протагором, та його естетичний сенс. Теза Протагора - «людині міра усіх речей» та її естетичний сенс.</p> <p>Сократ. Відносність прекрасного у контексті цілей практичної життєдіяльності. Ідея єдності знання, краси і блага як практичної користі. Поява ідеї про відокремлення краси і користі у Сократа. Пошуки узагальненого уявлення про прекрасне. Поняття калокагатії. Яких людей треба відображати засобами мистецтва.</p> <p>Платон. Ідея як ідеал, всезагальне. («Гиппій Більший»). Телеологічне розуміння відношення ідеї і матеріальної речі. Прагнення до ідеї, як взірцю довершеності. Ідея духовного змісту художньої форми. Ідея робить речі прекрасними. Ієрархія краси за Платоном. Тіло, душа, ідея («Пір»). Не почуття, а розум пізнає прекрасне. Рух естетичного пізнання від окремих речей до ідеї прекрасного як такої («Пір» «Федр», «Федон»). Проте мистецтво має низький пізнавальний потенціал, воно відображає тіні, оскільки річ є тінню ідеї. Платон про творчий процес. Божественна одержимість, натхнення, (не навчання), керує поетами «Іон». Муза як магніт впливає на поета, потім рапсода і далі на слухачів.</p> <p>Платон про ідеальну державу і обмежену суспільну роль мистецтва («Держава»). Тільки гімни в дорійських і фригійських</p>	5

	<p>ладах. Відношення Платона до функцій мистецтва в «Законах». Мистецтво має виправляти недоліки людей за допомогою богів. Муза «упорядкування» має домінувати. Муза «насолоди» має бути обмежена. Необхідність цензури.</p> <p>Аристотель («Риторика», «Політика», «Поетика»). Буття прекрасне само по собі, безвідносно до ідеї. Математичне розуміння краси. Краса живих істот і насамперед людини.</p> <p>Аристотель про красу як органічну цілісність, про розмір красивої речі і довжину фабули в драмі. Мистецтво це річ, що створена за взірцем. Необхідність вправності, уміння в справі мистецтва. Насолода мистецтвом в радості наслідування і узнавання. Аристотель про філософічність поезії. Мистецтво не копіювання. Питання про специфіку художньої форми. Поняття мімесису і катарсису. Розподіл епосу, лірики і драми. Розуміння трагічної колізії за Аристотелем. Зв'язок мистецтва з політикою і вихованням громадян. Ціль мистецтва сприяння гармонійному розвитку громадянина. Необхідність контролю за художньою діяльністю.</p> <p>Естетика епохи еллінізму. Загальні особливості естетичної свідомості в епоху еллінізму. Виявлення внутрішнього світу людини. Епікур про щасливе життя і сумнівну необхідність мистецтва. Тіт Лукрецій Кар «Про природу речей». Квінт Горацій Фланк «Послання к Пізонам». Стоїки про фантазію і уяву в художній творчості. Трактат Діонісія Псевдо-Лонгіна «Про піднесення». Розуміння краси в неоплатонізмі (Плотін). Душа сприймає прекрасне, як душевний сенс речей. «Души подобається душа».</p>	
PH2.1-Ф12	<p>4. Естетика Середньовіччя. «Верх» і «низ» культури Середньовіччя. Архітектура як естетична домінанта. Види мистецтва в єдності архітектурного простору. Августин і Форма Аквінський про прекрасне. Учення Іоанна Дамаскіна про іпостась і архетип. Символічність мистецтва. Конфлікт духовного і тілесного в релігійній культурі Середньовіччя. Земна краса як «зваба похоті» (Августин). Книга в культурі Середньовіччя. Чотири аспекти тлумачення релігійних текстів. Рецептурні збірники Середньовіччя. Прописи. Екзамплі. Візантійський канон (6, 9 століть). Куртуазна культура. Лицарський роман. Трубадури, трувери, мінензінгери, ваганти. Фольклор. Карнавальна культура.</p>	5
PH2.1-Ф12	<p>5. Естетична теорія і мистецтво доби Відродження. Античність в культурі Відродження. Погляд Ф. Петрарки на мистецтво поезії. Леонардо да Вінчі про науку живопису. Леон Батиста Альберті, Джоржо Вазарі, Джакомо Віньола про мистецтво. Живопис як естетична домінанта епохи Відродження. Теоретичний класицизм Відродження. Лодовіко Кастельветро. Гай Юлій Скалігер. Розвиток видів і жанрів мистецтва в епоху</p>	5

	Відродження. Портрет, пейзаж, література на «пшеничному і ячмінному хлібі». Діяльність поетів «Плеяди» П'єра де Ронсар, Дю Белле («Захист і уславлення французької мови»). Поезія (елегія), лицарський роман, новела. Театр (Вчена комедія, театр дель арте, мораліте). Станкове мистецтво. Розвиток гравюри. Співвідношення мистецтва і ремісництва. Відчуття особливої ролі митця в суспільстві. Інтелігенція епохи Відродження.	
PH2.1-Ф12	6. Естетичні ідеї і напрямки в розвитку мистецтва XVII – XVIII століть. Мистецтво бароко та його теорія. Емануеле Тезауро. Маріно Перегрїні. Маньєризм. Поезія Луїса де Гонгори. Барочна елоквенція Сімеона Полоцького. Фігурні вірши. Преціозна література. Класицизм. Трактат М. Буало «Поетичне мистецтво». Спадщина Горація. Вплив Р.Декарта. Придворний класицизм. Класицистська трагедія. Учення про три єдності (місця, часу і характеру). Потрійна єдність прекрасного піднесеного і трагічного. Расін. Корнель. Мистецтво і гедоністична естетика рококо.	5
PH21.-Ф12	7. Естетична теорія епохи Просвітництва. Розв'язок теорії мистецтва у XIX столітті. Ф.М. Аруе (Волтер), Д.Дідро, Ентоні Ешлі Шефтсбері, Г.Е. Вінкельман, Г.Е. Лессінг, Д. Г'юм, І.Кант, Г.В.Ф. Гегель. Революційний класицизм. Веймарський класицизм. І Гете, Ф. Шиллер. Сентименталізм. Ж.Ж. Руссо. Просвітницький реалізм. Естетика романтизму І.Г.Фіхте, Ф. В. Й. Шеллінг. Август і Фрідріх Шлегелі. Ампір. Бідермейєр. Академізм. Критичний реалізм. «Еклектичний роман» О. Бальзака. «Школа реалізму» Жюльє Шанфлері. «Експериментальний роман Е. Золя. Натуралістична теорія мистецтва братів Едмона і Жульє Гонкурів. Вплив науки і філософії позитивізму на мистецтво та його теорію. «Естетика знизу» (Г.Т. Фехнер).	5
PH4.1-Ф12 PH4.1.- Ф12	8. Художній образ. Зміст і форма в мистецтві. Художній образ як спосіб відображення, узагальнення і переживання дійсності. Загальне у формі одиничного. Художнє подвоєння дійсності. Естетичний сенс художнього відтворення реальності. Художній твір як предмет вдумливого і зацікавленого споглядання. Духовно-чуттєва насолода в сприйнятті художньої форми. Органічна єдність змісту і форми як ознака художності мистецтва. Зміст статуї Венери це її форма. Лев Толстой про не випадковий характер опису «дрібниць» в художній цілісності роману. Форма в мистецтві не може бути «знята». Художній твір не можливо скоротити. Художній образ як спосіб руху художнього мислення. Поліморфність художнього мислення. Багатозначність, феномен «надмірності» художнього тексту та їх фактори. Узагальнення в мистецтві. Життєподібність, умовність, типізація, типологізація. Спроби відмови від узагальнення в мистецтві. Розпад форми і змісту. Формотворчі експерименти в мистецтві. Засоби художньої виразності. Поняття поезики і поетичного	5

	<p>світу. Умовність в мистецтві. Засоби і матеріали різних видів мистецтва. Художні тропи, кліше, канони, оригінальність, новизна в мистецтві. Зв'язок художньої мови з розвитком художньої практики, естетичної теорії, культури в загалі, повсякденності і таке ін. Особистість митця як фактор своєрідності художнього твору.</p>	
<p>RH4.1-Ф12 RH4.1-Ф12</p>	<p>9. Морфологія мистецтва.</p> <p>Історичний генезис видо-жанрової системи мистецтва. Елементи мистецтва в структурі магічних ритуалів первісної людини. Два аспекти «жанрового» розрізнення змістовного комплексу магічної діяльності. По-перше, магічний реквізит, наскальні розписи, по-друге, те, що пов'язане з тілом і здібностями людини (пісня, міметичні танці, пантоміма).</p> <p>В подальшому розвитку культури загальний розподіл в сфері художньої діяльності пов'язаний з фольклором і професіональним мистецтвом.</p> <p>Нерівномірність розвитку видів мистецтва. Поняття естетичної доміанти. Скульптура як естетична доміанта античності. Принцип пластичності, гармонійної тілесності, чуттєвості є принципом побудови художньої форми в інших видах і жанрах мистецтва. Загальне як дещо субстанціальне і речове в натурфілософії. Людина і архітектурне середовище. Евритмія. Пластичність античного театру. Чуттєвість любовної лірики Саффо і Алкея. Живопис. Мистецтво слова, пов'язано з людиною як тілесною безпосередністю, як голосне читання, промова. Літературні жанри пізньої античності. Анакреонтічна поезія. Пастораль. Розподіл видів мистецтва на вільні і службові. Архітектура як естетична доміанта Середньовіччя. Архітектурний комплекс видів мистецтва. Книга (інкунабула) як архітектурна побудова. Лицарський епос. Розвиток літературних жанрів. - Куртуазний роман. Лірика. Сонет. Мадригал. Фаблію. Театр - містерії, мораліте. Музика – григоріанський хорал. Фольклор.</p> <p>В епоху Відродження розквіт живопису. Сприйняття світу як оптичної видимості. Живописне освоєння простору, світла, повітря. Монументальний і станковий живопис. Розвиток портрету, пейзажу. В літературі окрім знаних жанрів, виникає «шахрайський» («шікарескний») роман, в поезії «жорсткі форми» - рондо, тріолет. Архітектурний інтер'єр як простір культури. Поява «вченої комедії», театру мораліте, розвиток комедії дель арте.</p> <p>Після епохи Відродження видо-жанрова система мистецтва розвивається в напрямку розширення і універсалізації. Залежно від стилю, чи напрямку мистецтва набувають більшого чи меншого значення окремі його види і жанри. Цілі ідеологів Просвітництва стимулювали розвиток багатьох видів мистецтва, але деяким видам надається більше значення.</p> <p>Стосовно XIX століття в певних межах можна говорити про літературність художньо-естетичної свідомості, тобто про</p>	<p>5</p>

	<p>літературу як естетичну домінанту.</p> <p>Проблема специфіки виду мистецтва. Об'єктивні і суб'єктивні фактори, засоби і предмети відображення. Аристотель, Дідро, Лессінг, Кант, Гегель о причинах розподілу мистецтва на види.</p> <p>Поняття жанру мистецтва. Фактори утворення жанрів. Зв'язок жанру зі стилем, напрямком, течією в мистецтві та їх ідейно-естетичними цінностями і цілями.</p> <p>Класифікація видів мистецтва.</p>	
<p>РН4.1-Ф12 РН4.1-Ф12</p>	<p>10. Художнє сприйняття. Літературно-художня критика.</p> <p>Об'єктивні, суб'єктивні і культурно-історичні фактори художнього сприйняття. Проблема розуміння мистецтва, прийняття, любові і байдужості, свого і неприйняттого в мистецьких творах. Розуміння, естетичний смак, досвід і моральні цінності в структурі к художньої комунікації. Чому Л.М. Толстой категорично не приймав творів Шекспіра і багатьох інших відомих письменників і поетів?</p> <p>Школи і ідейні принципи художньої критики. Біографічний метод Сент-Бьова. Література як відбиття авторського «Я».</p> <p>Міфологічна школа (Брати Грім). Міфологія як генетичне джерело подальшого розвитку літератури.</p> <p>Культурно-історична школа (І. Тен, Ф. Брюнетьер). Цінність літератури не в ній самій, а в часі, що її породжує. Духовно-історична школа (В. Дільтей). Принцип емпатії, іманентного дослідження художньої специфіки. Художній твір не пояснюють, його «емпатично» розуміють. Парадокс дільтеєвського «протеїзму», розуміння літературного твору з нього самого.</p> <p>«Нова критика» (Д.К. Ренсом, А. Тейт, К.Брукс). «Онтологічна критика» Ренсома. Увага не до культурологічних факторів літературі, а до неї самої. (Не поет, а поезія у собі (Т.С. Еліот)). Ідея «органічної форми», цілісності художнього твору, об'єктивних законів самого мистецтва. Ідея літературної традиції, константних утворень в культурі, ментальних стереотипів. Типологічні форми чуттєвості.</p> <p>Вплив аналітичної психології (К.Г. Юнг) на розуміння художньої творчості. Теорія «архетипів» і «колективного без свідомого». Архетипи як загальнолюдські схеми образотворчої активності. Це основа життєвості творів мистецтва минулого. (Наприклад, «Божественної комедії» Данте).</p> <p>Ритуально-міфологічна школа (Д. Фрезер, Р. Чейз, Ф. Уилрайт. Норман Фрай – «Анатомія критики». Тлумачення міфології як колективного, загальнолюдського архетипу. Є загальний базовий структурний принцип, який в розвитку культури і набуває відповідних форм. Сюжети це інваріанти колективної пам'яті суспільства. «Ритуалеми», що забезпечують наскрізну єдність загальнолюдської культури.</p> <p>Критика М. Гайдеггером сциентистського підходу до розуміння мистецтва. Наука забуває буття за ради сущого. Мистецтво повертає людині відчуття буття, онтологічну єдність людини з світовим цілим. Критика принципу романтичної</p>	<p>5</p>

	<p>суб'єктивності. Художня мова - «дім буття». Роль поета службова, він «медіум», що пов'язує людину з буттям.</p> <p>Франко-бельгійська школа. Соціологічне літературознавство (Т. В. Адорно, Л. Гольдман). Мистецтво крізь призму соціального, класового життя суспільства. Близькість до марксизму, (школи В.Ф. Переверзева). Художник відображає власний «соціальний психоз» (Гольдман).</p> <p>Структуралізм Ролана Барта («Вступ до структури оповідних текстів»). Структури наявної культури імпліцитно присутні в тексті. Аналіз тексту це експлікація скритої культури. Необхідність історичної культурної дистанції, щоб експлікувати і зрозуміти іншу культуру в літературному тексті.</p>	
<p>RH2.1-Ф12 RH4.1-Ф12</p>	<p>11. Структура естетичного відношення людини до дійсності. Основні естетичні категорії і поняття.</p> <p>Естетична діяльність, естетична свідомість, естетичне судження, оцінка, смак. Естетичний ідеал. Універсальність естетичного відношення.</p> <p>Категорія прекрасного. Зв'язок естетичного, етичного, утилітарного у розумінні і сприйнятті краси в стародавніх культурах. Історичні парадигми краси і теорії прекрасного.</p> <p>Загальна ретроспекція античних уявлень про красу.</p> <p>Духовне розуміння краси в релігійній культурі Середньовіччя. Епоха Відродження про чуттєву красу світу і гармонійно розвинену людину.</p> <p>Розширення і специфікація уявлень про красу в епоху Просвітництва у зв'язку з виникненням різних напрямків в мистецтві і розвитком естетичної теорії. Класицизм, сентименталізм, рококо, просвітницький реалізм.</p> <p>Кант про чисту естетичну насолоду доцільністю як такою і узгодженістю форми речі з пізнавальною здібністю людини.</p> <p>Гегель про прекрасне як втілення абсолютної ідеї в матерії. Гегель про історичне розуміння змін в естетичних пріоритетах.</p> <p>Суб'єктивні і об'єктивні аспекти прекрасного. Внутрішня і зовнішня форма краси. Краса і красивість, милість, симпатичність, витонченість, граціозність та ін. Краса і норма, стереотип, стандарт, мода. Краса і щирість. Краса як джерело свободи і «страшної сили» залежності. Краса і потворне. Досвід дискримінації прекрасного в романтизмі. Вульгарне. Влада краси. Моральність і краса. Ідеал і прекрасне. Відносність прекрасного. Прекрасне в мистецтві і в дійсності. Проблема художності. Від відчуття відрази до естетичної насолоди. Естетизація потворного в мистецтві. Важко вичерпати красу розумінням. Краса це складно (Сократ).</p> <p>Категорія піднесеного. Перший відомий трактат «Про піднесене» Псевдо-Лонгіна (1 ст. н. е.). Ідея природної сили, стихії, що значно перевищує сили людини.</p> <p>У Середньовіччі піднесене як релігійне почуття, що піднімає людину над земною марнотою. Духовна піднесеність скорботи, страждання за віру.</p> <p>Доба Відродження висуває ідею «божественної людини» і</p>	<p>7</p>

створює відповідні художні образи. Переважання категорії піднесено-прекрасного в естетичній свідомості періоду розквіту мистецтва Відродження.

Категорія піднесеного розроблялась в теорії мистецтва класицизму (М. Буало, «веймарський класицизм»), просвітництві і в німецькій ідеалістичній естетиці.

I. Кант про піднесене як ідею розуму про абсолютне. Піднесене пов'язане з принципом кількості, тоді як прекрасне з принципом якості. Кант про духовність переживання піднесеного, оскільки почуттями охопити піднесене неможливо.

Ф. Шіллер про піднесення реального до ідеального, матерії (чуттєвого змісту) до естетичної форми. Шіллер також в мистецтві драми зближує піднесене з трагічним. Прекрасна ціль і сила характеру героїчної особистості.

Гегель про піднесене як переважання сенсу як всезагального на дійсність одиничного, ідеального над матеріальним. Піднесений сенс романтичної стадії розвитку мистецтва. Повернення символічного сенсу в романтичному мистецтві на основі розвитку духовного змісту, якому «замало» матеріальної форми вираження.

Трактовка піднесеного німецькими романтиками (Августом і Фрідріхом Шлегелями) у зв'язку з свободою творчої суб'єктивності, яка підіймається над прозаїчною дійсністю. Всемогутність творчої особистості. Поняття романтичної іронії. Піднесена революційна романтика у радянському мистецтві.

PH2.1-Ф12 PH4.1-Ф12	<p>12. Категорія трагічного. «Трагос» - крик козла перед закланням. 534 р. д.н.е. – перша постановка трагедії. Антична трагедія як театральний жанр. «Трагедія року». Есхіл, Софокл, Еврипід. Теорія трагічного конфлікту Аристотеля. «Трагічна помилка». Ідея непереборності долі. Фабула, перипетії і узнавання в античній трагедії.</p> <p>В середні віки трагічне сприймається як мученицьке. Страждання Христа, мучеників за віру. Трагедії як театрального жанру поза релігійний культ не має. Середньовічний театр – це містерії і міраклі.</p> <p>Шекспірівський театр. В трагедіях Шекспіра головна трагічна колізія – це конфлікт особистості і навколишнього соціального порядку. Тема неможливості реалізації прав природної людини. Як бути людиною («Гамлет»). Окрім того, це «трагедія пороку», «трагедія влади» («Макбет», «Ричард III»).</p> <p>Маленькі трагедії А.С. Пушкіна. Згубне звуження особистості, руйнування людської гідності під владою хибних пристрастей.</p> <p>Учення Гегеля про «трагічну провину». Герой керується необхідністю, розсудлива людина пересудами свого часу. Трагедія це суперечка, зіткнення для себе істинних сил з загибеллю трагічного героя. Герой (благородний юнак) не може інтегруватися в розумно зрозумілу дійсність.</p> <p>Марксистська концепція трагічного конфлікту. Боротьба нового і старого в контексті історичної необхідності.</p> <p>Фрейдистська інтерпретація трагічного стану свідомості і невротичного переживання провини. Зіткнення «натури і культури», інстинктів і культурних норм. Кожна особистість «соціально-прийнятний невротик».</p> <p>Розуміння трагічного в екзистенціалізмі А. Камю. Життя як потік безглузлого існування. Трагічність буденності. Практика «театру абсурду» (Самуель Беккет, Ежен Іонеско).</p> <p>Категорія комічного. Остання фаза всесвітньо-історичної форми є її комедія (за Марксом). Перша постановка комедії у греків у 488 р. д.н.е. (Комедія «пісня п'яних»). Шеллінг про комедію як продукт вищої культури. Комічне це відтворення гірших людей, але не в сенсі повної порочності, але оскільки смішне є потворним це, деяка помилка, яка нікому не спричиняє страждання (за Аристотелем).</p> <p>Потворність, незграбність, безглуздість і т. ін. привиди до осміяння. Аспекти комічної точки зору на дійсність в житті і мистецтві. Сатира, гумор, іронія, сарказм, фарс, водевіль. клоунада та ін. Комедія як легкий і дуже не легкий жанр мистецтва. Як бути смішним не будучи дурним.</p> <p>Ідеї механізму комічного, його сутнісної суперечності. Вульгарна насмішка – редукція високого, достойного, поважного до низьких, егоїстичних мотивацій. Комічне як обернення «в ніщо». Ефект невинуватих очікувань. Сміх як «радісний переляк», розчарування. Конфлікт сутності і видимості. Удавання. Нікчемні цілі і велика серйозність їх здійснення. Комічне як спосіб захисту і нападу. Демократичність комедії. Той, хто не боїться сміху, той не боїться нічого (О. Герцен).</p>	7
------------------------	--	---

	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	84
RH2.1-Ф12	1. Предмет естетики та її проблематика. Розвиток естетики і теорії мистецтва в античності.	14
RH2.1-Ф12	2. Середньовічне мистецтво. Рецептурні збірки Середньовіччя.	14
RH2.1-Ф12	Естетична теорія і мистецька практика доби Відродження.	14
RH2.1-Ф12	3. Естетична теорія Епохи Просвітництва. Напрямки в мистецтві XVII – XVIII століть.	14
RH4.1-Ф12	4. Естетика романтизму. Критичний реалізм. Основні естетичні категорії.	14
	5. Сутність естетичного відношення людини до дійсності. Сутність мистецтва.	14
	6. Принципи розуміння мистецтва. Літературно-художня критика.	14
	РАЗОМ:	150

6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності студента за

вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Студент на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	Засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	Процедури
Лекції	Контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів; виконання ККР під час екзамену за бажанням студента
Практичні	Контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	Або індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком дескрипторам, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі студента шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент під час екзамену має право виконувати ККР, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Кількість конкретизованих завдань ККР повинна відповідати відведеному часу на виконання. Кількість варіантів ККР має забезпечити індивідуалізацію завдання.

Значення оцінки за виконання ККР визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання ККР може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожного дескриптора НРК.

6.3 Критерії

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерія використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для магістерського рівня вищої освіти (подано нижче).

Загальні критерії досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
<i>Знання</i>		
♦ концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: - концептуальних знань; - високого ступеню володіння станом питання; - критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	95-100
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
	Рівень знань незадовільний	<60
Уміння/навички		
♦ поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	Відповідь характеризує уміння: - виявляти проблеми; - формулювати гіпотези; - розв'язувати проблеми; - обирати адекватні методи та інструментальні засоби; - збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; - використовувати інноваційні підходи до розв'язання завдання	95-100
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
	рівень умінь/навичок незадовільний	<60
Комунікація		
♦ донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації; ♦ збір, інтерпретація та застосування даних;	Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова: - правильна; - чиста; - ясна; - точна; - логічна; - виразна; - лаконічна.	95-100

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
♦ спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово	<p>Комунікаційна стратегія:</p> <ul style="list-style-type: none"> - послідовний і несуперечливий розвиток думки; - наявність логічних власних суджень; - доречна аргументації та її відповідність відстоюваним положенням; - правильна структура відповіді (доповіді); - правильність відповідей на запитання; - доречна техніка відповідей на запитання; - здатність робити висновки та формулювати пропозиції 	
	<p>Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами. Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами. Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами</p>	90-94
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)</p>	85-89
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)</p>	80-84
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)</p>	74-79
	<p>Задовільне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)</p>	70-73
	<p>Часткове володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)</p>	65-69
	<p>Фрагментарне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)</p>	60-64
	<p>Рівень комунікації незадовільний</p>	<60
<i>Відповідальність і автономія</i>		
♦ управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;	<p>Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на:</p> <p>1) управління комплексними проектами, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідницький характер навчальної діяльності, 	95-100

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
<ul style="list-style-type: none"> ◆ спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; ◆ формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; ◆ організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; ◆ здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії 	<p>позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію;</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність до роботи в команді; - контроль власних дій; <p>2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів; - самостійність під час виконання поставлених завдань; - ініціативу в обговоренні проблем; - відповідальність за взаємовідносини; <p>3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання професійно-орієнтованих навичок; - використання доказів із самостійною і правильною аргументацією; - володіння всіма видами навчальної діяльності; <p>4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ступінь володіння фундаментальними знаннями; - самостійність оцінних суджень; - високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок; - самостійний пошук та аналіз джерел інформації 	
	Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69
	Рівень відповідальності і автономії фрагментарний	60-64
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби навчання.

Дистанційна платформа MOODLE.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Естетика: навчальний посібник для педагогів / за ред. Т. І. Андрущенко. – Київ: МП «Леся», 2014. – 613 с.
2. Етика та естетика: навчальний посібник / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 81 с
3. Левчук Л. Естетика. / Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 518 с.
4. Петрушенко В.Л., Савельєв В.П., Сурмай І.М. Етика та естетика: Навчальний посібник / За ред. В.Л.Петрушенко. – Львів: Видавництво —Новий світ, 2020. – 304 с.
5. Робоча програма з «Естетики <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=3809>
6. Тарасова Н.Ю. Психоаналіз міфу як символічного світу та естетичного релікту.- Матеріали міжнародної наукової конференції «XXVI-ті Читання, присвячені засновнику Львівсько-Варшавської філософської школи К.Твардовському з темою «Зміни в людському самоосмисленні за умов сучасних інформаційних процесів» (м. Львів, 10 – 11 лютого 2014 року) .- Львів, 2014.- с.175-179
7. Тарасова Н.Ю. «Трансестетика» як естетика інформаційної культури та втраченої ідентичності. Матеріали щорічної наукової міждисциплінарної конференції «Духовні аспекти сучасного світорозуміння», 8 травня 2020 року, м.Дніпро.-Дніпро: НТУ «ДП», 2020.- с.44-47.
8. Шабанова Ю.О., Тарасова Н.Ю., Дичковська О.Я. Історія української культури. Навчальний посібник дл студентів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання.- Дніпропетровськ: ДВНЗ «НГУ», 2012.-141 с.

Допоміжна література

1. Естетика: Навч. посіб. / В.О. Лозовой та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 207 С.
2. Етика. Естетика : навч. посіб. / за наук. ред. Панченко В. І. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 432 с.
3. Вінкельман Й. Про художній ідеал прекрасного. – К., 1990.
4. Колеснікова О.В., Межова Н.Г., Святош Л.М. Естетична діяльність та сфери її виявлення. — Х., 1994.
5. Левчук Л.Т., Панченко В.І., Оніщенко О.І., Кучерюк Д.Ю. Естетика: Підручник / За ред. Л.Т.Левчук.- 3-тє вид., допов. І переробл.- К.: Центр учбової літератури, 2010.- 520 с.
6. Макаров А. Світло українського бароко. — К., 1994.
7. Мішиха Л.П. Психологія творчості. Навч. Посібник.- Івано-Франківськ.: Гостинець, 2007. – 448 с.
8. .Сморж Л.О. Естетика. Навч. посібник / за редакцією Л.О.Сморж.- К.: Кондор, 2005. – 334 с.
9. Собудський М.А. Мовно_культурний простір західноєвропейського середньовіччя. — К., 1997.
10. Ушкалов Л.І. Світ українського бароко. — Харків, 1995.

Навчальне видання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Естетика» для бакалаврів
спеціальності 033 «Філософія»

Розробник: Наталія Юріївна Тарасова

Підготовлено до виходу в світ
у Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка».
49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19.